

Een wat al te genuanceerde blik op China

Auteur

● Na elf jaar bij Shell te hebben gewerkt, werd econoom Annette Nijs (57) staatssecretaris van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen (2002-2004).

● Na haar aftreden zat ze voor de VVD in de Tweede Kamer en was ze wethouder van Amsterdam. Daarna leidde ze tien jaar lang de China Euro-pe International Business School in Shanghai.

● Ze heeft nu een eigen bedrijf, The China Agenda, en is momenteel voorzitter van de Executive Board van de Business School Nederland. Haar eerste boek *China met andere ogen* kwam in 2009 uit.

Wat wil China en kunnen we daarmee leven als het land straks in allerlei opzichten maatgevend

is? Het zijn de centrale vragen die Chinadeskundige en oud-staatssecretaris van Onderwijs Annette Nijs stelt in haar nieuwe boek. Spoiler alert: Nijs denkt dat er prima mee te leven valt. China wil — net als elk ander land — economisch groeien, een stabiele en vredige natie zijn, recht hebben op zijn eigen soevereiniteit, zijn belangen in den vreemde beschermen en behandeld worden als een gelijkwaardige handelspartner; ambities die volgens haar alleszins redelijk zijn.

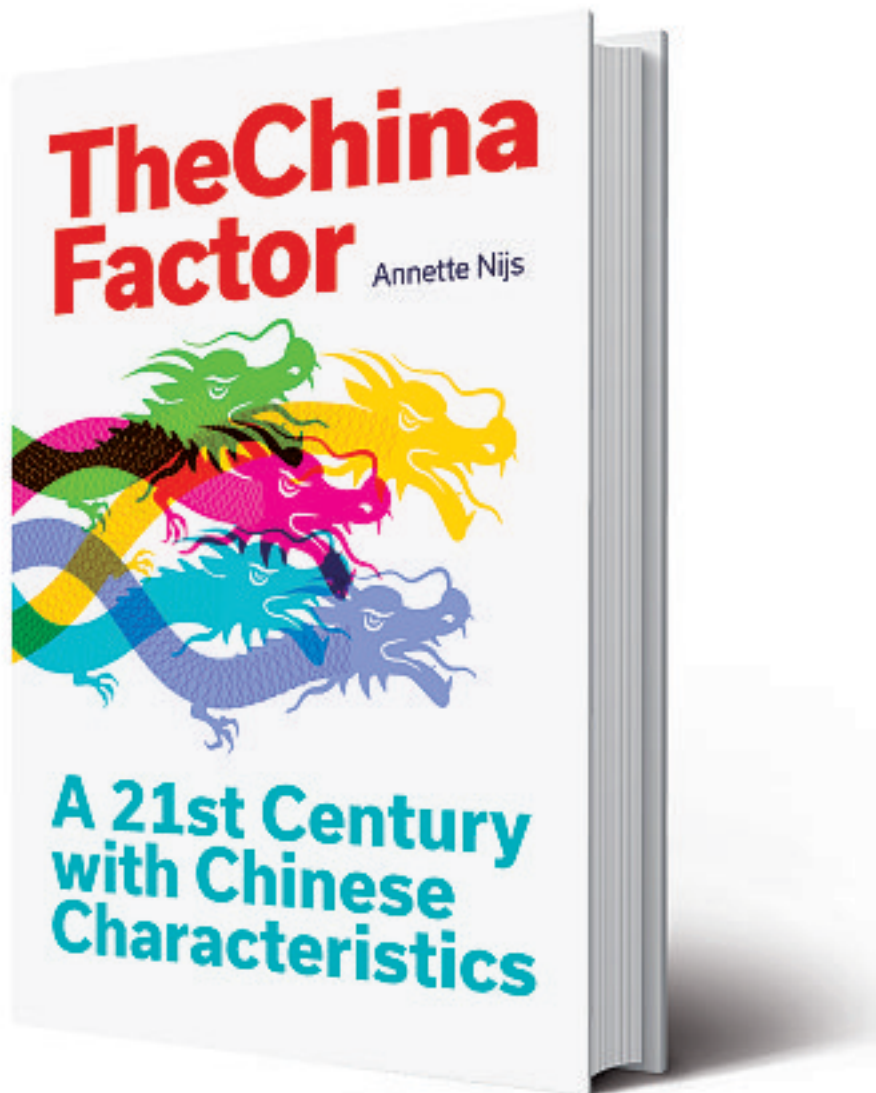
Dat ze dat vindt, is wellicht niet helemaal verrassend. Met haar bedrijf The China Agenda probeert ze al langer een brug te slaan tussen China en Nederland. Eerder kreeg Nijs de Chinese Government Friendship Award, de hoogste onderscheiding die China aan buitenlanders uitreikt.

Nijs probeert China te belichten op sociaal, economisch en geopolitiek niveau. Een van de grootste misverstanden en misschien een van de fundamentele verschillen met westerse landen is wat China verstaat onder het begrip democratie. In China betekent democratie *for the people* en niet *by the people*. Die Chinese benadering heeft zijn wortels in het confucianisme, legt ze uit, waarin de gemeenschap, de familie en het collectief een veel grotere rol spelen dan bijvoorbeeld in Nederland.

In China sluit de regering, oftewel de partij, een sociaal contract af met haar burgers: wij moeten onze legitimiteit verdienen door te zorgen voor jullie geluk, welvaart en welzijn, door een stabiele samenleving te creëren. Burgers voelen zich medeverantwoordelijk daaraan bij te dragen. Let wel: individuele rechten, vrijheid en mensenrechten zijn daarin geen kernbegrippen zoals in het Westen.

Nog een manier om anders naar China te kijken, zo stelt Nijs voor, is door het 'trilemma-model' van Harvard-econoom Dani Rodrik erbij te halen. Rodrik stelt dat elke natiestaat balanceert tussen democratie, soevereiniteit en mondialisering, maar dat het onmogelijk is aan drie componenten in gelijke mate te voldoen. Hoe meer je als land van het ene hebt, hoe minder van het andere.

Het verklaart volgens Nijs voor een deel waarom China's model economisch

The China Factor, Annette Nijs, €31,99

zo succesvol is en de rest van de wereld achterblijft: China hecht veel belang aan zijn eigen soevereiniteit en zet mondialisering voorop, maar offert daarvoor dus wel een deel van zijn democratisch gehalte op. In de VS is dat andersom. En de EU-lidstaten, die worstelen met het opgeven van hun soevereiniteit, hebben om die reden dus ook moeite een economisch machtsblok te vormen. Het is een interessante manier om naar de machtsverhoudingen in de wereld te kijken.

Een ander groot misverstand in de ogen van Nijs is de veronderstelling dat China met de toetreding in 2001 tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) totale toegang zou geven tot zijn interne markt. Het land heeft meer dan drieduizend WTO-regelingen ingevoerd. Maar China is net als zo'n tien andere landen nog steeds aan het onderhandelen over bijvoorbeeld het zogeheten GPA-verdrag, dat de aanbesteding van overheidsopdrachten regelt. Klagen dat China op dat vlak geen level playing field biedt, is 'aan dovemensoren gericht'.

Nijs' boek blijft weg van een alarmistische toon en brengt daarmee nuance in het debat over China, al slaat die op een

enkel punt door. Op de retorische vraag of China een vreedzaam land is, schrijft ze dat het land vergeleken met sommige westerse landen 'historisch gezien relatief vredelievend is'. En dat de VS, Rusland en Turkije momenteel bij meer internationale conflicten zijn betrokken. 'De meeste Chinese oorlogen werden uitgevochten over territoriale claims in en rondom China.'

Dat lijkt geen eerlijke vergelijking, gezien de deelname van de VS aan tal van VN-missies in conflictgebieden. Daarbij, als de maatstaf van gewelddadigheid is in hoeverre je betrokken bent in internationale oorlogen en niet de mate waarin je hardhandig optreedt bij binnenlandse aangelegenheden, kun je misschien ook te veel relativiseren.

Dat terzijde, biedt de rijk geïllustreerde pil van 447 bladzijden genoeg stof om met een beetje wil een weekend prettig door te komen. Ook de meer geïnformeerde lezer zal het gevoel hebben dat zijn/haar economische kennis over China in korte tijd is opgekrikt.

.....
Anouk Eigenraam wordt correspondent voor het FD in China.

DAT CHINA MET DE TOETREDING TOT DE WTO TOTALE TOEGANG ZOU GEVEN TOT ZIJN INTERNE MARKT, IS VOLGENS NIJS EEN MISVERSTAND